

25. 2. 2011

Veďte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

K některým aspektům nabývání vlastnického práva od nevlastníka respektive neoprávněné osoby

Jednou ze základních zásad civilního práva, jimiž se řídí nejen náš právní řád, je zásada, že „nikdo nemůže převést na jiného více práv než sám má.“

Shora uvedená zásada byla v naší novodobé právní úpravě prolomena zejména přijetím ustanovení § 446 obchodního zákoníku, které ve znění účinném do 31.12.2000 stanovilo, že „kupující nabývá vlastnické právo i v případě, kdy prodávající není vlastníkem prodávaného zboží, ledaže v době, kdy kupující měl vlastnické právo nabyt, věděl, že prodávající není vlastníkem a že není ani oprávněn zbožím nakládat za účelem jeho prodeje.“ V důsledku široké koncepce dobré víry, kdy dobrá víra nebyla dána pouze v případě, kdy by nabyvatel věděl o tom, že prodávající není v době převodu vlastnického práva vlastníkem, bylo příslušné ustanovení s účinností od 1.1.2001 novelizováno v tom směru, že nově je dobrá víra vázána na subjektivní nemožnost nabyvatele zjistit, že prodávající není vlastníkem a že není ani oprávněn zbožím nakládat za účelem jeho prodeje. V souvislosti s ustanovením § 446 obchodního zákoníku je nutné zdůraznit, že toto ustanovení nemá dopad nejen na vztahy založené kupní smlouvou, ale podle ustanovení § 554 odst. 5 obchodního zákoníku i na vztahy založené smlouvou o dílo.

Přijetím ustanovení § 446 obchodního zákoníku bylo poměrně zásadním způsobem zasaženo do ústavně zaručeného práva vlastnit majetek, a to na úkor ochrany dobré víry účastníků obchodněprávních vztahů. Ve vztahu k nabývání vlastnického práva došlo tímto krokem zároveň k významnému odlišení postavení účastníků občanskoprávních a obchodněprávních vztahů. Nerovnost postavení účastníků soukromoprávních vztahů není odstraněna ani možností podřídit písemnou dohodou své závazkové vztahy ve smyslu ustanovení § 262 odst. 1 obchodního zákoníku, právě aplikaci zmíněného obchodního zákoníku, a tedy i předmětného ustanovení. Závazkové vztahy smluvně podřízené aplikaci obchodního zákoníku jsou totiž podle platné judikatury, např. rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky, sp.zn. 33 Cdo 2272/98, závazkovými vztahy obchodními se všemi důsledky z toho vyplývajícími. Jediným ustanovením, které má obdobné účinky v občanském právu, je tak ustanovení § 486 občanského zákoníku, které chrání dobrou víru osoby, která nabyla něco od nepravého dědice, jemuž bylo dědictví potvrzeno. Jelikož je však užití předmětného ustanovení občanského zákoníku vázáno na zcela specifický případ zcizení, nelze srovnávat četnost jeho využití v praxi s četností možné aplikace ustanovení § 446 obchodního zákoníku. I tato skutečnost nerovnost postavení účastníků v občanskoprávních a obchodněprávních vztazích potvrzuje.

Střet ochrany vlastnického práva a ochrany dobré víry účastníků obchodněprávních vztahů vyvolává výkladové problémy ustanovení § 446 obchodního zákoníku, vzhledem k jejich významu, dosud. V minulosti se aplikace předmětného ustanovení opakovaně stala předmětem posuzování Ústavního soudu České republiky. Ústavní soud naposledy ve vztahu k dobré víře ve svém nálezu sp.zn. Pl. ÚS 75/04 judikoval, že ustanovení § 446 obchodního zákoníku je s ústavním pořádkem konformní, nicméně s ohledem na zásah do práva vlastnit majetek, je nutné přistupovat k hodnocení konkrétních okolností případu, jež umožní posoudit, do jaké míry je předmětné ustanovení aplikovatelné na daný případ, zvláště citlivě a pečlivě. S ohledem na závěr přijatý Ústavním soudem je proto u každého jednotlivého případu rozhodující posouzení dobré víry nabyvatele, zvláště, zda nabyvatel měl a mohl vědět, že prodávající není vlastníkem prodávaného zboží a není ani oprávněn zbožím za účelem jeho prodeje nakládat. Při zkoumání existence dobré víry mají nesporně zcela nezastupitelnou úlohu nabývací tituly, státem vydávané doklady prokazující vlastnictví věcí a veřejně přístupné registry věcí obsahující údaje o vlastnictví.

Do současné doby byly ve vztahu k nabývání vlastnického práva od nevlastníka podle ustanovení § 446 obchodního zákoníku diskutovány odbornou veřejností zejména otázky již zmíněné konformity s ústavním pořádkem, dobré víry, možného předmětu nabývání a důkazního břemene ohledně prokazování dobré víry. Podle dostupných informací se však nikdo dosud nezabýval otázkou, zda není možné analogické použití předmětného ustanovení i na nabývání vlastnictví od vlastníka, který není oprávněn se zbožím za účelem jeho prodeje nakládat. Pokud pomíneme smluvní omezení, které nezpůsobuje neplatnost následného zcizení věci, je takové omezení nejčastěji stanoveno soudním rozhodnutím. V praxi se může například jednat o prodej movité věci po nařízení výkonu rozhodnutí jejím prodejem nebo prodej movité věci po vydání předběžného opatření zakazujícího její zcizení.

Za situace, kdy smyslem předmětného ustanovení obchodního zákoníku je ochrana dobré víry kupujícího ve spojení s posílením právní jistoty obchodníka, jak o tom hovoří zákonodárce v důvodové zprávě k danému ustanovení, měl by tento princip dopadat na jakékoliv podobně zatížené nabytí vlastnického práva a nikoli pouze ve vztahu k nabytí vlastnického práva od nevlastníka. Pokud zákon umožňuje nabytí vlastnického práva od nevlastníka, měl by dle logického výkladu a zásady a maiori ad minus umožnit nabytí vlastnického práva od vlastníka, kterému bylo soudním rozhodnutím zakázáno vlastnické právo, byť pod sankcí neplatnosti, převést. V případě, že by tomu tak nebylo, byl by takový kupující neodůvodněně znevýhodněn oproti kupujícímu, který nabude vlastnické právo na základě právního úkonu nevlastníka. Situace, kdy kupující, který se stane vlastníkem věci na základě právního úkonu nevlastníka, bude ve výhodnějším postavení než kupující, který koupí věc od vlastníka, kterému bylo „pouze“ zakázáno věc prodat, neboť jeho dobrá víra bude chráněna, zatímco dobrá víra druhého kupujícího chráněna nebude, se jeví jako absurdní.

Je nesporné, že nabytí vlastnického práva od nevlastníka, je obecně považováno za právní úkon, který je neplatný jak pro právní nemožnost plnění, tak i pro rozpor se zákonem ve smyslu ustanovení § 39 občanského zákoníku, neboť v souladu s ustanoveními § 123 a § 130 odst. 1 a 2 občanského zákoníku jsou pouze vlastníkem a držitelem, drží-li věc v dobré víře o tom, že mu věc patří, oprávněni předmět vlastnictví držet, užívat, požívat jeho plody a užitky a nakládat s ním. Nikdo jiný s věcí uvedeným způsobem nakládat nemůže, neboť k tomu není ze zákona oprávněn. Pokud tedy přesto takový právní úkon nevlastníka způsobí ve smyslu ustanovení § 446 obchodního zákoníku platné nabytí vlastnického práva, tím spíše by měl mít shodné právní účinky i úkon dispozičně omezeného vlastníka respektive úkon vlastníka, kterému je soudním rozhodnutím zakázáno s věcí nakládat. Obdobně jako u nevlastníka by samozřejmě mělo být přistupováno k posouzení existence dobré víry nabyvatele.

Vzhledem k aktuální legislativní činnosti na rekonstrukci soukromého práva, jejímž výsledkem je zveřejněný návrh nového občanského zákoníku obsahující možnost nabytí vlastnického práva od neoprávněného, považuji za vhodné se o tomto návrhu alespoň v krátkosti zmínit. Návrh nového

občanského zákoníku umožňuje nově nabytí vlastnického práva od „neoprávněného“ jednotně pro celé soukromé právo, a to v ustanovení § 1048. Návrh rozlišuje dva případy nabytí. Nabytí, ke kterému došlo ve specifikovaných standardních situacích, kde se bude předpokládat dobrá víra nabyvatele, a nabytí v ostatních případech, ve kterých bude muset nabyvatel svoji dobrou víru prokazovat.

JUDr. Luděk Pilný, advokát

autor působí v advokátní kanceláři ŠACHTA & PARTNERS, v.o.s. v Praze

[ŠACHTA & PARTNERS, v.o.s.](#)

Radlická 28/663
150 00 Praha 5

Tel.: +420 251 566 005

Fax: +420 251 566 006

e-mail: jurista@jurista.cz

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Podmíněné propuštění ve světle zásady ústnosti a přímosti](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 37.: Povinná forma jednání ve smlouvách](#)
- [Poučení z krizového vývoje v kauze bitcoiny](#)
- [EUDAMED: Jednotná databáze mění pravidla hry na trhu zdravotnických prostředků](#)
- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice - natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)